

Gierik 72, september 2001

Frans August Brocatus

IN MEMORIAM MATRIS

(Ivonne Verhoeven - 5.VI.1936 - 17.III. 2001)

1.

Bijna was het lente
in haar handen
lagen de wintertakken
klaar
voor een groter vuur
in een langere zomer.

Maar de aarde rook
naar herfst,
de vinger op haar lippen
werd van hetzelfde hout
als het hout dat haar omsloot,
de aarde rook naar herfst
en dood.

2.

Geen herten zullen zich verbergen
in de hooioppers, moeder.

Jouw ogen zullen geen wolken
meer leggen op de einderbomen.

De dieren die jouw hand kenden
hebben de bosrand gekozen.

Daar sta ik, toeschouwer van verdriet,
ik bloed, maar wenen kan ik niet.

3.

Hoe gewond ook de mond kijkt
naar de hand en herinnert
hoe dezelfde hand bewoog naar
jouw schouder en streelde.

Wij vulden ons samen zijn niet
met woorden maar tussen begin
en einde lagen gebaren, tekens
die nu voor altijd voorbij zijn.

Tussen ons stond een tafel,
dezelfde als vandaag,
maar jij zult nooit meer iets
tussen ons op tafel zetten.

Tone Brulin

METRO

1

het lichaam
van de man
aan de overkant
op de zitbank
in de rij

werd daar
achtergelaten

maar door wie
of door wat

dat vergeten lichaam
- nooit opgeëist -
zal zich
bij het bereiken van Sjinjuku station
laten meevoeren in de stroom reizigers
naar buiten
of
weer naar binnen
in een ander rijtuig
of
naar de exit

wie zal zeggen

hoe het komt

dat een Japanner soms

leeg is

behalve dan
voor zijn gedreven haast
en de vrees te laat te komen
ergens waar men hem vraagt
waarom hij er nooit is
wanneer hij er wel is
en waar hij werd achtergelaten
indien hij werd achtergelaten
anders zit hij nog
op die bank te zitten
of loopt hij nog
tussen de lopers
of loopt hij te zitten
of zit te lopen

achtergelaten
maar door wie
of door wat

2

het magere meisje
uit Daitabashi
wou er - o, zo graag -
Europees uitzien

maar dat was moeilijk
met spleetogen

desondanks aantrekkelijk
ook met geelgeverfde haren
haar mondje kersrood
en klaar voor een vinnige repliek
begon toch een plotse regenbui
alles te ontkleuren
en weg te spoelen
de publiciteit van de overbodige cosmetica eerst
en daarna helaas
het magere meisje zelf
waarvan de dunne kromme beentjes
zich op het rasterwerk van de riool
zouden vasthaken
en blijvend rammelen
op het gietijzer
in het schokken en snokken
van de wind
als drumstokken van een band
die zich graag een succes
uit de jaren vijftig
mocht herinneren

zeker geen uit de periode
van de laatste shogun
- de rakker -
die nog zo
zijn best had gedaan
om te verzwijgen
hoe verkikkerd
hij eens was geweest
op de vrouw van de laatste Hirohito
toen nog maagd
en die later
ondanks kromme en magere beentjes
de godkeizer kon behagen
haar haren groen en geklit
als een pruik van spons
en de billetjes dichtgeknepen

ach, waarom
is alles tevergeefs

3

in een hoek van 45 graden
strompelt de glimlachende boeddha
van de Marouchiline
naar de Kei-oline
in de triljoenen
weggeveegde voetsporen
van de kaarsrechte doden
die sinds geheugenis
steeds dapper
op de buitenwereld afstevenen
alsof ze daar nog iets
te verrichten hadden
maar ergens
veranderden ze van mening
en stapten opeens onverwachts
over in elkander
en keerden op hun stappen terug
en dit herhaaldelijk ad infinitum

het zijn dezelfde die je kruist
mompelde begrijpend de krommeling
ook al zijn het anderen

de oorzaak van de glimlach
die geen mens ooit zal zien
bleef verborgen
in de holte
van het gebogene

4

Japan times 20.08.2000
het blad trilt

de mistdruppel
klampt zich wanhopig vast
maar valt
uit-ein-delijk-toch
de Russische nucleaire submarine
zit klem
op de bodem
van de Barentzzee
met 118 doden

het blad trilt

hoe sorry Poetin is

de koper en de verkoper
op de geïmproviseerde markt
voor de loketten
van het metrostation Daitabashi
hebben het zachtmoedig
over een rotte pruim

hun gemoedsrust bezegeld
door het regelmatige geklep
van de bel
om de vier minuten waarschuwend
even voor het sluiten van de bareel
stormt de trein
satanisch binnen

het hondje dat op de rails sliep
is niet dood

ik schreef dat de trein
satanisch
het station binnenstormde

niets is minder waar

in Tokio glijden de treinen
de stations voorzichtig binnen
onverschillig bijna
ze stormen nooit
ze openen en sluiten hun portieren geruisloos
met gelijkmatige onverschilligheid
en de ladingen
worden op dezelfde wijze
op de perrons gedeponeerd
geüniformeerde regulatoren
kijken wel toe
met blikken uit diepe afwezigheid
niets aan de hand
vandaag geen gasaanval

zelfzeker verplaatsen de pionnen
zich van schaakbord tot schaakbord
en onderwerpen hun lot
aan onzichtbare tegenstrevers

ja, hier worden rare spelletjes voorbereid
dat voelt men
voorpostgevechten en aanvallen
in nooit versagende hergroeperingen
het is over-duidelijk
ook al proclameren de schaakborden

zelfs onder de spitsuren hun onschuld
en hoort men nooit protest
over de verwerking
van het steeds groeiende aantal pionnen

wie de winnaars zullen zijn
en wie de verliezers
zullen slechts diegenen weten
die in de ochtendkrant
tussen de regels kunnen lezen

komaan, jongens, cool blijven
er worden immers
al te veel pionnen
te veel winnaars
te veel verliezers
onopgemerkt opgelost in de straten van Ginza

en dat van het slapende hondje
op de rails is natuurlijk
ook nonsens

6

er is al zoveel
alles is er
er is te veel
te veel aan mensen
maar houd ze niet tegen
laat ze lopen
laat de een slapen
boven op de ander
de ander naast de een
de een in de ander
en stempel ze bij het ontwaken
op hun blote kont

7

Japan times 21.08.2000
het blad trilt
een haikugedicht zinkt diep
tot op de bodem van de Barentzzee
een duiker vist het op

Bart Mesotten wint een prijs
hoe happy hij is

8

hoera, we hebben al
drie alfabetten

die drievoudig uitdrukken
wat wij voelen en denken
in die onzichtbare dimensies
van ons bestaan
en toch ontbreekt er een vierde

verder tamponeren zullen we
op de dag van ingebruikname
zodat er met overtuiging
kan vastgesteld worden
dat vanaf heden
de nieuwste reconversie werd voltooid

goednieuw is ze
zoals de modeshow van de Franse couturier
in café Renoir op Sendagaya
waar de kapstokken hun laatste snufjes doorbellen
aan hun vriendjes

wacht
dat is niet alles
er komt nog meer

9

dat meer
was een glorieuze verschijning
ditmaal met een welgevormd benenstel
zoals dat slechts
in Japan mogelijk is
met aan de hand
naar vlugge schatting
een welverdiende nakomeling
die met onaziatisch wijzende vinger
zijn verrassing toont
voor mijn aanwezigheid in deze metro

ze opende haar mond
en zong een lied, zo puur
zoals geen componist
het ooit had kunnen bedenken

he says you are Santa Claus
waarom ontkennen?
beter het jongetje de hand reiken
al had ik ze eerder
aan de moeder willen geven
en nog veel meer

de opgeschrikte factotums op de banken
dormelden weer in

de trein grolde
lang en dun
als hadden ze allen samen
slechts een grote
hongerige maag

zie je, uit deze materie
en veel meer
hakte die bijl van mijn pen
met genoeg
godverdomme
een gedicht

10

o woko woko woko-do
do woko woko do
harishima wandish shoko
wandishima doko
doko doko worishima
warishima noto

(Tone Brulin, National No-Theatre, Tokyo)

Mario Pollé

Vind ik evenmin de sleutel

SO YOU'LL AIM TOWARD THE SKY...

Tijd heeft genadeloos zijn mes in jouw gezicht gekerfd -
een indrukwekkend landschap van voorbijgangers
Ooit dacht je nog hem voor te kunnen blijven
(de hemel was het hoogste!)
een jeugdzonde die elk van ons bejaagt
Met vastberaden tred heeft hij je ingehaald
en je onkreukbare gewaad verscheurd

Je hebt de hoop al lang begraven
en de ambitie brandt niet meer
Ze zaten dan ook door hun beste krachten heen
en werden daarom bij de rust vervangen
Herinnering en berusting kwamen in hun plaats
en maken lusteloos de wedstrijd vol
(`Kroniek van een aangekondigde nederlaag')

Tijd heeft je immers ook inzicht geschonken
gerecycleerd uit splinters van gebroken dromen
Dag na dag slijpt hij geduldig scherpe kantjes weg
en als het bloeden is gestelpt, balsemt hij bijtende wonden
tot de dood erop volgt
Want uiteindelijk eindigt elk verhaal hetzelfde
- tot het tegendeel bewezen wordt...

LEIDRAAD

Als je goed kijkt,
kun je me voelen.
Deze letters zijn de poriën van mijn blanke vel.

Proef de woorden:
ze ademen de weg
naar de achterkamers van mijn ziel / Ik

heb er mijn zinnen op gezet.
Alleen wie blind vaart op hun golvende klanken
mag er de sfeer opsnuiven ... soms

(vind ik evenmin de sleutel).

AVOND IN MEI

Voor jou
hou ik mijn echte glimlach
klaar mijn donkere kamer uit

en haal met blote handen
de kastanjes uit het vuur
kan me niet deren.

Schreeuw de pannen van de daken toe
dat ik gek ben
tenminste als dat mag
van jou ...

maar het wordt stilaan weer
avond in mij
zingen de vogels niet

in het zuiden.
Alleen
als het winter wordt.

MOERASKOORTS

Doorheen de onzorgvuldig dichtgestopte
kieren in mijn kluzenaarsbestaan
- wellicht onderbewust gauw-gauw gedaan -
valt roze maneschijn met deur en al in huis,
ruimt dronkemanseden van tafel
en splijt gecultiveerde somberheid.

Vege tekens melkwit aan de wand ten spijt
rijgt instinct rede aan haar vurig zwaard.
Utopia in het vizier doet argumenten ijlen
en vaste grond schuift onder voeten weg,
want aangestoken door moeraskoorts
lost honing zoet verleden op als water zwavelzuur.

Eer dauw de maan witwast en de woestijnwind guur
de passie dooft, moet het ijzer wel gesmeed,
want zelfs de zoetste honing karameliseert
en roze maneschijn bedriegt sombere stilte.
De nevenwerking van moeraskoorts is bekend terrein:
na elke rilling komt de kilte.

J o h a n V a n O e r s

Opa staart zijn dagen vol

OPA IS EEN KIEVIT

Opa van weinig is voldoende
zit vol kelders.
Hij staart zijn dagen vol, weet
de duur van schaduw langzaam
op een foto.
In zijn kalender marcheren
bleke soldaten.

Alleen kleinkind Johnny,
toeters en bellen,
blaast in het stof nog een tekening.
Dan woont opa weer even
in opa, wijst naar een boom
schuin in de spiegel.

Johnny lacht, loert door het glasraam
van een lekstok naar buiten.
Een kievit,
verbouwereerd en jankend,
tuimelt boven zijn weggeploegd nest.

GROOTVADER KIEREWIET

In een kooi van fietswielen
mijn grootvader, niet meer dan
een vlek oud eiwit.
Doorschijnend, van papier bijna
sorteert hij bliksems in zijn zwijgen.
Voor de spiegel lijkt zijn lijf volgegooid
met wrakhout, haastig, alsof het
vluchten nooit is weggeweest.
Nergens aangekomen bleef hij de
patser die zich vertilt aan blokken
lucht.

Terwijl in hem de wereld steen
werd en stilstand tekende angst
een cirkel op zijn laatste lakens.

Een cirkel,
nat van opgehoopt zeer.

Bert Bevers

Dat toch de wereld kaal is

JUVENAAT

Ik zat nooit aan de Rubicon, de Schelde is mij nader.
Maar sinds mijn jongensjaren hier blijft Caesar levenslang
dat stroompje oversteken. De wereld liet zich breed
ontvouwen : woorden kregen zin, dageraad werd eensklaps

rozenvingerig en achter elk licht ontsprong kordaat
een nieuw. Vervuld raakte ik van naamvals vormen en geslachten.
Ik was er pril in zuivere jaren, ik was er lang geleden met
een boekentas vol kennis voor de veldtocht door het ware leven.

Voor altijd in het hart blijf je, als de eerste liefde
die verleden wordt in genitief : des tijds.

VAN HEFLIN MAAIT HET GRAS

I'm just a Patsy hield Oswald zelfverzekerd vol, al
duurde dat niet lang. Vlak voor hij de geschiedenis
wordt ingesmeten als moordenaar van JFK is hij - zo
zeggen reconstructies - bezoeker van een cinema

waar Cry of Battle met Van Heflin kleurloos draait.
Lee Harvey's laatste film. Ziet hij daar iets van? Agent
J.D. Tippitt ligt dood op straat, Jackie's roze mantelpakje zit
onder presidentenhersenen, en ergens in een zonnige tuin
maait Heflin, bijna 53, gras. Uit radio komt moord in Dallas.

Ook C.S. Lewis sterft vandaag. En Aldous Huxley.
O Brave New World....

STERK WATER

In het Museum voor Midden-Afrika in Tervuren

Hier ben ik in een halfduister jongensboek vol
tropenhelmen, karabijnen en uit mahoniehout een prauw
van bijna drieëntwintig meter. Uit alle hoeken staren mij

uit diorama's dode blikken aan van okapifamilies,
leeuwen, vele buffelparen. Op de hals van een geslagen kob
is bloed zo goed als weg : ik zie hier wetenschappers

tachtig jaar terug dit vermoeden van rood aanbrengen.
In een grote bak vol oud sterk water hangt ademloos
een coelacant van diepe geheimen te getuigen.

Een kinderklas komt binnen, laat hem links liggen
en begint voor de opgezette Nijlkrokodillen monsterlijk
te spelen. Licht breekt zacht door ruit en tegen vinnen.

Gedachte beweging. Glazen kooien, doorzichtige rituelen.

MAN MET REGENSCHERM

Bij een tekening van Fernand Khnopff

Valt een bui. Langs hem heen. 1884. Van
hedendaags belang ontdaan is hier meneer
Edmond Picard slechts prachtig weggezette man
die verzonnen zwezerik van kalf at, en volgens
mij dronk hij daarna nog lui wat bier.

Dat toch de wereld kaal is. Gedachte. Half op weg.
Zijn hoofd zit vol waardinnenboezem en van
Wagnerdeunen. De procureur-generaal is als
het regenscherm glad van zin in meer.

Heet wat zich daar vlak voor hem in een plas duwt
nu nog schaduw of past in dit weer een ander woord?
Zwijgend als vermoord kijkt hij schuw van alle leegte
amper schamper.

Eric Vandenwyngaerden

Vliegeren

WOLKEN

wolken werken niet,
glijden door de lucht
- ongreepbaar -
reizigers in tijd;
staren soms
dan zonder zucht,
uit overladen hemel.

en als zij in de weer
en in de wolken zijn,
overdrijven wolken soms;
vraag maar aan
de landerijen,
of de bossen,
of de leien...

of aan de dromers...

VLIEGEREN

dit heb ik dan:
mijn hand,
jouw touw;
mijn lach,
jouw kleuren en jouw lint.

en wij, wij dansen samen nu:
mijn mijn,
jouw jouw;
en ik hier oog omhoog,
en jij daar tekent wijde W's
van waaien in de wind.

STORMVOGELS

stormvogels gezien?
alleen holten verlaten en kliffen

van rotsige kusten - verweesd;
stormvogels bundelend, biddend,

ze kantelen en glijden, en scheren
- zich spiegelen - over de zee;

langs lange stranden turende mensen:
ze zoeken dwaalgasten

N a t h a l i e D a v i d

Zacht om me heen

BADEND in een witte zee van dromen en bedrog
ontmoet ik je bleke huid
die zijn mond opent om me op te nemen en
mee te voeren

Paden en wegen vervagen bewust mijn geheugen
die pijnlijke vormen aan me geeft
en de aronskelk van m'n leven
zachtjes doet sluiten.

NOG NOOIT was je zo mooi gaaf
in het té hongerig lichaam
je lange blonde haren
vreemd aan het oranje verdriet

parelmoer zat je vlies
strak gevlochten om knoken
het geheim er levenslang in genesteld
deed je woestijn dorsten naar geborgenheid

maar uit welk zaad ontsproot ik?
vader, wrakend heerser of
moeder, oogluikend exemplaar
die me langs een gaping inkapselden

en reeds in mij betijden.

DIRTY ONE

je pupil danst zacht om me heen
op het ritmisch kloppen van mijn harttoon
bespeeld door je sticks
bloeiend in het bekken van het avondrood

je ader zuigend
stap ik velden af
versluierd door klanken,
gesmoorde stem

je ongedwongen extase
weldaad
gulzig met schicht vergolden
wordt m'n monding doorwoeld.

HET VENSTER

gestaar raakt lichtjes de bespote poort aan
aanschouwt er het donker verloederen
gelijk mijn ademtocht,
die ooit gezuiverd zal zijn

waar de valgordijnen uitrafelen,
me uit de kaken van de dood houden
en inkapselen in de witte vloed van gratie

mijn humiliante lichtkoker.

Annie Reniers

RITMEN

OOK DE STILTE is niet van ons
maar op een kier
deur en licht en ruimte tegelijk

terwijl wondevoegen knarsen
en vogelwolken rechte banen
trekken

wuiven schaduwen naar ons
van over hun vergeten zijn
aan een grens

waar al het spraakmakende
stopt

ook het woord voor bevrijding
lost ons niet:

er zijn de bevrijden
ergens zijn ze

DAMPPOEDERLICHT voor verkrumelde gedachten

water en hout
verenigd in de hand

vormen het gebinte
van morgen -

zang
de overdrager laat

zijn dwaaltocht in het woud
een centrum vinden

waar bloemenstuifsel aan de slaap
ontluikt

en hut een staalscharnier
een uitgestrooid oord

breken vonken
uit de openheid

TUSSEN VLEUGJES niet-papier
weeft een stroompje zijn lettertrillers

herfstblaren sierend
met ijsklankspatten

schijvend met adem en licht
en rustend onder de veelarmige eik
zijn overgrootoom

verschalkt het
sterren en maan
in een bed van mos

moeiteloos
overstroomd

DE STEEN
door het water van handen geboetseerd
wordt rots

door het vuur van ogenblikken gescherpt
wordt zonnewijzer

door de afgrond gemeten
wordt tijd
wordt onverwoestbaar

in een taal vervoerd:
vervoering

uit rust geboren:
belofte van onrust van woeling
van oceaانvolle lust

kieselgraf
voor toppen van golven

en een pijl
een steenworp ver
treft
en wordt herboren

LANGZAAM drijft de adem op het water
een lotus een riet
een sluier in de vroege morgen

nog zonder zien ontwaken geluiden
dauwdraden neergelaten uit volle maan
in melkdorst naar monding

een dag vol echo
lantaarnlicht in priemend duister
een doorwaden van ademend leeg

zo glijdt de avond
die uitwist het spoor
over beneveld waterveld

EN DE SPARREN die de sneeuw in hun ellebogen torsen
de hagen met hun dans van twijgen

zijn nog altijd
de bondgenoten van het spijbelen

op woordgebaren zinnend
die de ademing van de lucht door de straten stuwen

een tors de mens
die zichzelf in de bodem plant

één met de stamelende tijd
en zo bevrijd

IS HET DE GOLF die uit de aarde breekt
en velden beploegt
of een spoor naar eerste
verwondering van mensenwerk

altijd gaat er een lichtlijn
door de geest die wacht

letterhoeders
melken opnieuw de dageraad

oudste namen
verklaren hun vruchtbaarheid
flanken schudden hun warmte uit

tekengevers malen een eerste
eetbare bron
dicht bij het spinnewiel van levens

een weiland rimpelt aan oevers

dit alles was verwachting
en staat uit witbeschenen diepte
op

WAT ZEGT vandaag de wind
hij is te hoog
hij vat ons niet bij de wortels
de doornen laat hij onberoerd

wel ontnemt hij het licht
en trekt zich in zichzelf
terug

ons latend
met een verre geur van balsem
en zon tussen zuilen

laat ons dan zelf
de vleugels om de hielen binden
naar het onderaardse
van eurydice

geef ons hiervoor het gehoor
uit de wijde ruimte
en een luwte
op de lange weg

Rose Vandewalle

DOEMDAG MORGEN

Nieuwsgierigen azen gretig op Paul Snoek die
zijn status van dichter voor dode heeft ingeruild
een graafmachine groef zijn graf

Terwijl over de stad barst de bom voor de bevrijding
(bevrijding van het leven?)
brouwt Reagan een kernoorlogje op Europese grond
ach wat, miljoenen miertjes creperend op
't krakend krotte continent en ver van t(witte)huis

(Ondertussen sterft dagelijks Auli,
mijn vriendin, ginds hogerop in Ämmänsaari
teer en roemloos tegelijk)

Terwijl verslaggevers aanrukken met kleurstiften
en sirenes loeien over deze druipnatte stad
sterven steeds mensen die geen helden zijn,
geen dichters, jood of Palestijn, maar 't vaakst
onschuldig en dit terwijl de ware presidenten
zitten op hun presidentengat en zich de lippen likken
voor alweer een schotel dampend mensenvlees saignant

(Antwerpen, 19 oktober 1981 / naar aanleiding van het overlijden van Paul Snoek / uit de
bundel *Beste Boze Gedichten 1982*, De Kleine Uitgeverij, Sint-Niklaas)